

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 122/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

[REDACTED], proti postupu a listu Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Košice č. k. ÚVVaÚVTOS-02567/23-KE-2023-2 z 19. júla 2023, postupu a listu Okresnej prokuratúry Košice I č. k. 1 Pn 338/2023/8802-5 z 13. septembra 2023, postupu a listu Krajskej prokuratúry v Košiciach č. k. 3 Kn 292/23/8800-2 z 20. októbra 2023 a postupu a listu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 107/23/1000-4 z 15. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv zaručených čl. 8 ods. 1 a 2 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a listom Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Košice (ďalej len „ústav Košice“) č. k. ÚVVaÚVTOS-02567/23-KE-2023-2 z 19. júla 2023, postupom a listom Okresnej prokuratúry Košice I (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 1 Pn 338/2023/8802-5 z 13. septembra 2023, postupom a listom Krajskej prokuratúry v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. 3 Kn 292/23/8800-2 z 20. októbra 2023 a postupom a listom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/2 Gn 107/23/1000-4 z 15. decembra 2023. Navrhuje list ústavu a list generálnej prokuratúry zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu finančné zadosťučinenie.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ vykonáva trest odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby Leopoldov. Žiadosťou zo 14. júla 2023 požiadal riaditeľa ústavu Leopoldov

o premiestnenie do ústavu Košice v snahe o prehlbenie rodinných väzieb so zreteľom na skutočnosť, že v Košiciach, kde má trvalý pobyt, majú trvalý pobyt aj jeho rodinní príslušníci. Túto žiadosť riaditeľ ústavu Košice listom zamietol.

3. Podnetom z 1. augusta 2023 sťažovateľ požiadal okresnú prokuratúru o prešetrenie vybavenia žiadosti zo 14. júla 2023. Listom okresnej prokuratúry bolo sťažovateľovi oznámené, že podnet bol vyhodnotený ako nedôvodný. Opakovaným podnetom z 20. septembra 2023 sťažovateľ namietal postup okresnej prokuratúry pri vybavovaní podnetu. Listom krajskej prokuratúry bolo sťažovateľovi notifikované, že opakovaný podnet bol posúdený ako nedôvodný.

4. Sťažovateľ podal 3. novembra 2023 krajskej prokuratúre ďalší opakovaný podnet, v ktorom vyjadril nespokojnosť s vybavením opakovaného podnetu. Keďže krajská prokuratúra naň nereagovala, sťažovateľ 2. decembra 2023 požiadal generálnu prokuratúru o prešetrenie prieskumov pri vybavovaní ďalšieho opakovaného podnetu. Listom generálnej prokuratúry bolo sťažovateľovi notifikované, že pri vybavovaní predošlých podnetov boli dodržané predpísané lehoty. Generálna prokuratúra uviedla, že krajská prokuratúra sťažovateľa poučila v tom zmysle, že ďalšie opakované podnety sa vybavujú len v prípade, ak obsahujú nové skutočnosti.

III.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ je na výkon trestu odňatia slobody po dobu 8 rokov umiestňovaný do ústavov, ktoré sú vzdialené od Košíc, kde má trvalý pobyt, v rozmedzí od približne 350 km do 450 km. Žiadosti, ktorými sa so svojimi príbuznými usiluje dosiahnuť premiestnenie do ústavu na výkon trestu odňatia slobody, ktorý sa nachádza bližšie k miestu trvalého pobytu rodinných príslušníkov, sa mínajú účinku. Uvádzaná vzdialenosť má nepriaznivý vplyv na sťažovateľove vzťahy s rodinnými príslušníkmi, ktorí majú trvalý pobyt v Košiciach.

6. S poukazom na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Vintman proti Ukrajine z 23. októbra 2014 a Rodzevillo proti Ukrajine zo 14. januára 2016 sťažovateľ akcentuje potrebu udržiavania osobného kontaktu s rodinnými príslušníkmi prostredníctvom pravidelných osobných návštev. Pritom poukazuje na pozitívny záväzok štátu smerujúci k rešpektovaniu práva na rodinný život, potrebu rešpektovania manželského spoluzitia, ochladnutie vzťahov medzi rodičmi a deťmi, ako aj na nepriaznivý zdravotný stav a vysoký vek svojich rodičov, ktorý im bráni prekonávať vzdialenosť na účel realizácie osobných návštev sťažovateľa v ústave Leopoldov. Pasivitou štátnych orgánov, pokiaľ ide o premiestnenie sťažovateľa do ústavu na výkon trestu odňatia slobody bližšie ku Košiciam, kde majú trvalý pobyt jeho rodinní príslušníci, dochádza k zásahu do sťažovateľom uvádzaných referenčných kritérií.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa ústavný súd predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom

súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa listom ústavu a listom okresnej prokuratúry:

8. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný orgán verejnej moci (m. m. napr. I. ÚS 211/2022, II. ÚS 270/2021, II. ÚS 190/2022, II. ÚS 387/2022, III. ÚS 397/2023). Ústavný súd preto uvádza, že nemá právomoc preskúmať list ústavu, keďže ho na základe podnetu sťažovateľa preskúmala okresná prokuratúra. Nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať ani list okresnej prokuratúry, ktorý na základe opätovného podnetu sťažovateľa preskúmala krajská prokuratúra. Okresná prokuratúra a krajská prokuratúra boli v tomto zmysle oprávnené a zároveň povinné poskytnúť ochranu právam sťažovateľa (m. m. napr. II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, II. ÚS 236/2018, II. ÚS 272/2018, III. ÚS 175/2018, III. ÚS 397/2023, IV. ÚS 507/2020). Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre deficit právomoci na jej prerokovanie.

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa listom krajskej prokuratúry a listom generálnej prokuratúry:

9. Podľa judikatúry ESĽP z dohovoru nevyplýva právo odsúdeného na výber väznice, v ktorej bude vykonávať trest odňatia slobody. Z tohto dôvodu je odlúčenie a vzdialenie odsúdeného od rodiny nevyhnutným dôsledkom samotného uväznenia (porov. rozhodnutia ESĽP vo veciach Messina proti Taliansku z 28. 9. 2000 a Kalashnikov proti Rusku z 15. 7. 2002). Vo výnimočných prípadoch však uväznenie ďaleko od domova či rodiny môže spôsobiť porušenie čl. 8 dohovoru (porov. rozhodnutie ESĽP vo veci Vintman proti Ukrajine; m. m. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2015/15 z 24. septembra 2015).

10. V právnom štáte platí dôležitá zásada, podľa ktorej výkon spravodlivo a v súlade so zákonom uloženého trestu predstavuje ústavne konformný zásah do základných práv a slobôd páchatel'a trestného činu. Akýkoľvek zásah do týchto základných práv a slobôd, ak má obstáť z hľadiska ich ústavných garancií, musí byť vykonaný na základe zákona (musí mať zákonný základ), pričom musí smerovať k dosiahnutiu legitímneho, ústavne aprobovaného cieľa. Súčasne musí byť z hľadiska tohto cieľa primeraný (musí spĺňať požiadavku proporcionality), čo bude splnené, ak bude na dosiahnutie predmetného cieľa vhodný (bude spôsobilý ho dosiahnuť) a nevyhnutný, teda ak tento cieľ nebude možné dosiahnuť použitím iného do úvahy prichádzajúceho prostriedku, ktorý by bol, pokiaľ ide o posudzovaný zásah do základného práva, šetrnejší (m. m. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2015/15 z 24. septembra 2015). Keďže obmedzenie práva na rešpektovanie rodinného života predstavuje závažný zásah do právneho statusu sťažovateľa, ústavný súd sa nevyhnutne musí zaoberať otázkou, či toto obmedzenie obstojí z hľadiska uvádzaných ústavno-právnych požiadaviek.

11. Normatívno-procesný rámec, v ktorom prebieha postup pri premiestňovaní odsúdeného medzi jednotlivými ústavmi na výkon trestu odňatia slobody, je obsiahnutý predovšetkým v zákone č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody, v znení neskorších predpisov, a v interných predpisoch Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor“). Nadväzujúca línia procesného inštrumentária právnej ochrany je obsahom zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov. Podľa názoru ústavného súdu nebolo sporu o tom, že vybavovanie jednotlivých podaní sťažovateľa prebehlo z vecného hľadiska v súlade s poukazovanými predpismi, z čoho ústavný súd usudzuje, že požadovaný imperatív legality bol v súradničných líniách daného prípadu naplnený.

12. V súvislosti s posúdením rešpektovania požiadavky vhodnosti niet pochybností, že obmedzenie sťažovateľových práv a slobôd sleduje so zreteľom na úvahy uvedené v bode 9 odôvodnenia tohto uznesenia právom aprobovaný cieľ. Odlúčenie a vzdialenie sťažovateľa od rodiny predstavuje nevyhnutnú konzekvenciu právoplatného uloženia nepodmienečného trestu odňatia slobody, v dôsledku čoho sa napĺňa verejný záujem na ochrane spoločnosti a predchádzaní trestnej činnosti, ako aj zabezpečenie toho, aby bol naplnený individuálny účel uloženého trestu. Ústavný súd podotýka, že sťažovateľ je právoplatne odsúdený za závažnú trestnú činnosť (obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 4 Trestného zákona), za ktorú mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov a 6 mesiacov, ktorý toho času vykonáva. Vzhľadom na uvedené okolnosti považuje ústavný súd obmedzenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva sťažovateľa podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru za plne legitímne.

13. Pokiaľ ide o naplnenie požiadavky nevyhnutnosti, ústavný súd programovo uvádza, že odôvodnenia na seba procesne nadväzujúcich aktov aplikácie práva orgánov verejnej moci nemožno posudzovať izolovane, pretože konania, z ktorých predmetné verejno-mocenské akty vzišli, tvoria z hľadiska predmetu jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania aktov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného právno-aplikačného procesu (m. m. III. ÚS 397/2023). Vzhľadom na uvedené argumentačné línie a obsahovú spätosť listu ústavy, listu okresnej prokuratúry a listu krajskej prokuratúry pristúpil ústavný súd k ich zhodnoteniu v nevyhnutnej spojitosti a integrálnej celistvosti.

14. Z dôvodových línií objektivizovaných v liste ústavy vyplýva, že riaditeľ ústavu Košice sťažovateľovu žiadosť zo 14. júla 2023 zamietol pre kapacitnú naplnenosť ubytovní odsúdených určených pre výkon trestu odňatia slobody v strednom stupni stráženia v diferenciacnej skupine „B“. Ak ide o list okresnej prokuratúry, odtiaľ vo vecne konkretizovanej podobe rezultuje v podstate identický záver. Pritom okresná prokuratúra podotkla, že sťažovateľova žiadosť bola z uvedených dôvodov zamietnutá z objektívnych príčin, konkrétne pre kapacitnú naplnenosť miest určených pre ubytovanie odsúdených podľa kritérií vonkajšej diferenciacie a vnútornej diferenciacie. Okresná prokuratúra sa vyrovnala aj s argumentom sťažovateľa, podľa ktorého bolo premiestnenie do ústavu Košice hospodárnejšie z dôvodu vedenia aktuálneho trestného konania na Mestskom súde v Košiciach, a to v tom zmysle, že je vecou všeobecného súdu zabezpečiť dočasné umiestnenie sťažovateľa do takého ústavu na výkon trestu odňatia slobody, odkiaľ nebude predvedenie na súd spojené s komplikáciami. Krajská prokuratúra sa s poukazovaným odôvodnením stotožnila a v súvislosti so sťažovateľom uvádzanou argumentáciou o vpisovaní

krycieho čísla do dispečerského hlásenia podotkla, že nie je v kompetenčnej výbave prokurátora vstupovať do kompetencií zboru ohľadom kapacít ústavov na výkon trestu odňatia slobody.

15. Ústavný súd sa stotožňuje s argumentáciou o objektívnych príčinách (skutkových súvislostiach) nemožnosti premiestnenia sťažovateľa do iného ústavu na výkon trestu odňatia slobody, ktoré hodnotí ako racionálne zdôvodnené, a v tomto dôsledku im priznáva atribút ústavno-právnej konformity. So zreteľom na existenciu iných foriem kontaktu sťažovateľa s rodinou podľa príloh ústavnej sťažnosti (telefonický kontakt s rozšírenou infraštruktúrou a zvýšenou minutážou pri upustení od úhrady pohľadávok pri nákupe kreditu za telefonovanie, ako aj videonávštevy prostredníctvom aplikácie Skype) preto v súradniciach daného prípadu nemožno identifikovať také úskalia, ktoré by umožňovali kvalifikovať výkon trestu odňatia slobody v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody v sťažovateľom poukazovanej vzdialenosti od miesta trvalého pobytu jeho rodinných príslušníkov ako faktor neprimeraným spôsobom zasahujúci do základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru. Pri zohľadnení týchto okolností preto nemožno hodnotiť nepremiestnenie sťažovateľa do ním uvádzaného ústavu na výkon trestu odňatia slobody ako ústavno-právne nekorektné.

16. Sťažovateľ v rámci ďalšej sťažnostnej argumentácie dáva do pozornosti rozhodnutie ESLP vo veci Vintman proti Ukrajine a rozhodnutie ESLP vo veci Rodzevillo proti Ukrajine. Pokiaľ ide o rozhodnutie ESLP vo veci Vintman proti Ukrajine, ústavný súd uvádza, že ESLP v bode 96 uvádzaného rozhodnutia vo všeobecnosti akceptoval naplnenosť kapacity ústavu na výkon trestu odňatia slobody ako relevantný dôvod na nevyhovenie žiadosti odsúdeného o premiestnenie. V porovnaní s poukazovaným rozhodnutím ústavný súd akcentuje, že tunajšie orgány verejnej moci sťažovateľovi podali presné informácie o miere naplnenia kapacity ústavu Košice, pričom zdôraznili aj iné formy (možnosti) komunikácie sťažovateľa s rodinnými príslušníkmi. Napokon nemožno prehliadnuť, že vzdialenosť ústavov na výkon trestu odňatia slobody, v ktorých bol (je) sťažovateľ umiestnený, od Košíc, kde majú trvalý pobyt rodinní príslušníci sťažovateľa, je približne 350 km až 450 km. Vzdialenosť podľa rozhodnutia ESLP vo veci Vintman proti Ukrajine pritom bola približne 700 km až 1000 km, čo možno už na prvý pohľad vyhodnotiť ako podstatne väčšiu diaľku. Cesta vlakom do uvádzaných väzenských zariadení pritom niekedy trvala až približne 23 hodín, pričom odsúdený svoju matku nevidel po dobu takmer 10 rokov. Pokiaľ ide o odkaz na rozhodnutie ESLP vo veci Rodzevillo proti Ukrajine, neušlo pozornosti ústavnému súdu, že v danom prípade bol ústav na výkon trestu vzdialený od bydliska rodinných príslušníkov odsúdeného približne 1000 km, miesto výkonu trestu bolo z hľadiska dopravnej obslužnosti obťažne dostupné a cesta na účel návštevy odsúdeného trvala rodinným príslušníkom približne 24 hodín. Napokon sa v kontexte oboch sťažovateľom poukazovaných rozhodnutí žiada akcentovať aj teritoriálnu rozľahlosť Slovenskej republiky a Ukrajiny, ktorá je v celkovom hodnotiacom profile len obťažne porovnateľná. Ústavný súd so zreteľom na odlišné skutkové okolnosti oboch prípadov preto sumarizuje, že obe v ústavnej sťažnosti uvádzané rozhodnutia ESLP nemožno mechanicky aplikovať na súradnice sťažovateľovho prípadu.

17. Napokon, pokiaľ ide o list generálnej prokuratúry, neuniklo pozornosti ústavného súdu, že sťažovateľ sa na ňu obrátil v súvislosti s tvrdenými zbytočnými prieskumami, ktoré mali vzniknúť v činnosti krajskej prokuratúry pri vybavovaní ďalšieho opakovaného podnetu. Vybavenie sťažovateľovho podania generálnou prokuratúrou však nekorešponduje dôvodom ústavnej sťažnosti. Inak povedané, argumentačné línie ústavnej sťažnosti smerujú ku kritike nevyhovenia

žiadosti sťažovateľa o premiestnenie do iného ústavu na výkon trestu odňatia slobody, avšak generálna prokuratúra sa touto otázkou vo svojom liste nezaoberala, pretože cieľom sťažovateľovho podania adresovaného generálnej prokuratúre bolo preskúmanie tvrdenia o zbytočných prietáhoch v konaní krajskej prokuratúry. Z uvedeného dôvodu nebolo možné priznať ústavno-právnu relevanciu ani tejto časti ústavnej sťažnosti.

18. Ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru na jednej strane a listom krajskej prokuratúry, ako aj listom generálnej prokuratúry na druhej strane niet relevantnej súvislosti, ktorá by signalizovala porušenie označených práv a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo vzťahu k uvádzaným referenčným kritériám odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

19. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľa na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru ústavný súd odkazuje na judikatúru ESLP, podľa ktorej uplatňovanie tohto práva musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie ESLP vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (rozhodnutie ESLP vo veci Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu z 27. 4. 1988). Z citovanej judikatúry ESLP teda vyplýva zrejma súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje (m. m. napr. III. ÚS 177/2020, III. ÚS 635/2023). So zreteľom na skutočnosť, že ústavný súd nedospel k záveru o porušení práva sťažovateľa podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, pričom porušenie iného práva podľa dohovoru sťažovateľ v rámci sťažnostných argumentačných línií nenamietal, bolo ústavnú sťažnosť aj v tejto časti nevyhnutné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. Vzhľadom na to, že ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa nezaoberal ani ďalšími návrhmi formulovanými v návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ako ani odstraňovaním deficitov podanej ústavnej sťažnosti (absencia právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2024

Robert Šorl
predseda senátu